

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Kabinet

t.a.v. minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mr. L.F. Asscher
en staatssecretaris van Onderwijs, drs. S. Dekker

Postbus 20001

2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer
(070) 373 8077

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft
voornemen Regeerakkoord

ons kenmerk
BAOZW/U201300551

datum
25 april 2013

kinderopvang, peuterspeelzalen
en VVE

Geachte heer Asscher, geachte heer Dekker,

Het Kabinet heeft in het Regeerakkoord het voornemen geformuleerd om de onderlinge afstemming van onderwijs, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) te optimaliseren.

De VNG onderschrijft die noodzakelijke afstemming. Zij vraagt hierbij echter nadrukkelijk aandacht voor de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente. Wij zijn van mening dat gemeenten regie en sturing moeten kunnen geven aan het realiseren van een pedagogische infrastructuur op maat, afgestemd op de vraag en behoeften van kinderen en hun ouders en op de lokale mogelijkheden. Gemeenten krijgen zo tevens een stevige positie om taken zoals het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn voor jonge kinderen, vroegsignalering van gedragsproblemen en de transformatie van de jeugdzorg zo optimaal mogelijk uit te voeren.

Voor de lange termijn adviseren wij u de mogelijkheden te onderzoeken voor een herzien en éénduidig stelsel voor opvang en onderwijs, waarbij het uitgangspunt is een integrale basisvoorziening voor alle kinderen van 0 – 12 jaar.

Voor de korte termijn stellen wij u voor gemeenten een wettelijke zorgverantwoordelijkheid te geven voor een gratis aanbod van 2 dagdelen opvang per week in een voorschoolse voorziening voor **alle** kinderen vanaf 2,5 – 4 jaar en 4 dagdelen voor de kinderen die tot de doelgroep van voorschoolse educatie behoren.

De VNG maakt zich zorgen over de huidige mogelijkheden voor het instandhouden of optimaliseren van de pedagogische infrastructuur in gemeenten. Door forse bezuinigingen in de kinderopvangtoeslagregeling en door de economische crisis loopt de capaciteit van de kinderopvang sinds vorig jaar flink terug. Juist in de sociaaleconomisch zwakkere wijken verdwijnen kinderdagverblijven in ras tempo. Daarbij laat de capaciteit van peuterspeelzalen sinds de invoering van de Wet kinderopvang en recent als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen eveneens een sterk dalende tendens zien. In sommige gemeenten wordt als gevolg van de bezuinigingen op de kinderopvangtoeslagregeling de druk op de peuterspeelzalen echter weer verhoogd. Zo mag thans gesteld worden dat de voorschoolse voorzieningen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk sterk conjunctuurgevoelig zijn. Met het stevige accent van het rijksbeleid op verhoging van onderwijsprestaties en het wegwerken van leerachterstanden bij jonge kinderen is daarentegen een stabiel en duurzaam beleid voor voorschoolse voorzieningen een absolute voorwaarde.

Wij maken van de gelegenheid gebruik u de volgende overwegingen mee te nemen in de uitwerking van het voornemen in het Regeerakkoord.

Overwegingen

1. Versnipperd stelsel

Gemeenten ondervinden steeds meer hinder van het versnipperde stelsel van wet- en regelgeving voor kinderopvang, peuterspeelzalen, VVE en aangrenzende beleidsterreinen zoals de jeugdzorg. Veel gemeenten in het land spannen zich in voor meer samenhang of integratie van de lokale voorzieningen voor kinderen tot 12 jaar. Dit is nodig om uitvoering te kunnen geven aan de verschillende, vaak wettelijke, beleidsopdrachten. Denk bijvoorbeeld aan het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden (VVE), talentontwikkeling, het tegemoetkomen aan de vraag van ouders naar beter sluitende dagarrangementen, maar ook vroegsignalering. Gemeenten leveren maatwerk afgestemd op de vraag/behoefte van de kinderen en op de lokale mogelijkheden in het aanbod.

In sommige gemeenten wordt toegewerkt naar integrale kindcentra van 0 – 12 jaar, in andere gemeenten wordt het peuterspeelzaalwerk geïntegreerd in de kinderopvang of worden de peuterspeelzalen bij de basisscholen ondergebracht. Met het oog op de komende decentralisatie van de jeugdzorg en de invoering van het passend onderwijs zoeken gemeenten hierbij ook naar mogelijkheden om de zorgfunctie dichterbij de kinderen te brengen. Voortdurend loopt men in de plannen aan tegen de versnippering van verantwoordelijkheden en financiering vanwege de versnipperde wet- en regelgeving. In die zin is het voornemen van het Kabinet om daar iets aan te doen toe te juichen.

2. Ontwikkelingsperspectief peuters

De VNG is met vele andere organisaties en deskundigen in het land van mening dat het voor alle peuters, ongeacht hun achtergrond, van belang is om minimaal enkele dagdelen per week in groepsverband te participeren in een voorschoolse voorziening. Ook om segregatie tussen jonge kinderen te voorkomen is het belangrijk dat de voorschoolse voorzieningen zich niet exclusief op de (onderwijs)doelgroepkinderen richten. De financiële toegankelijkheid voor alle peuters moet daarom worden geoptimaliseerd. Voor een optimaal bereik is een gratis aanbod voor de eerste 2 dagdelen per week voor elke peuter en 4 dagdelen voor doelgroepeuters aan te bevelen.

Het uitbreiden van het recht op kinderopvangtoeslag voor alle ouders ongeacht of zij al dan niet werken heeft niet onze voorkeur. Het betekent een administratieve last en dus een extra drempel voor ouders. De ingewikkelde procedure voor de aanvraag van een kinderopvangtoeslag draagt het risico in zich dat ouders zullen afhaken. Bovendien is een ander risico dat ouders vanwege de hoge eigen kosten voor de opvang afhaken, zoals nu in de kinderopvang gebeurt. In het bijzonder in kleinere gemeenten blijkt dat ouders, mede hierdoor, steeds meer hun toevlucht tot de gastouderopvang en de informele opvang nemen. Kortom het bereik van alle peuters in de voorschoolse voorzieningen zal steeds verder uit het zicht verdwijnen. Het gratis aanbieden van enkele dagdelen opvang per week voor alle kinderen kan deze trend weer ombuigen.

De VNG is van mening dat het hoge bereik van peuters en het gunstige ontwikkelingsperspectief van peuters een publieke verantwoordelijkheid moet zijn. Die verantwoordelijkheid past het beste bij het lokale bestuur.

3. Financiering peuterspeelzalen

Een belangrijk onderdeel van het voornemen van het Kabinet is het betrekken van de gemeentelijke financiering bij het onderbrengen van de financiering van het peuterwerk in de Wet kinderopvang. Met het gemeentelijke budget (volgens onderzoek Regioplan naar schatting 175 miljoen) zou het Kabinet de mogelijkheid hebben om ook ouders die nu geen recht hebben op een kinderopvangtoeslag onder de regeling te brengen. Gemeenten bekostigen de peuterspeelzalen uit eigen middelen. De eigen middelen zijn in 2010, bij invoering van de Oké wetgeving aangevuld met een storting van 35 miljoen in het gemeentefonds. De 35 miljoen is bedoeld om de kwaliteit van peuterspeelzalen te verhogen. Hiertoe zijn per 1-8-2010 kwaliteitseisen in de Wet kinderopvang opgenomen.

Wij wijzen u erop dat het (mogelijk beoogde) overhevelen van de *eigen* gemeentelijke middelen via het gemeentefonds naar het Rijk geen optie is. De afspraken in het kader van de Financiële verhoudingswet laten slechts uitzondering uit het gemeentefonds toe in het geval wettelijke taken die aan de gemeente zijn toebedeeld teruggehaald worden door het Rijk of naar andere partijen worden overgeheveld.

Het instandhouden van peuterspeelzalen is echter geen wettelijke taak maar behoort tot de gemeentelijke autonome beleidsvrijheid.

4. Verantwoordelijkheid gemeenten

In het Kabinetsvoornemen is geen tekst gewijd aan de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente.

De gemeente is en blijft echter hoe dan ook verantwoordelijk voor een op de wensen en behoeften afgestemd lokaal integraal jeugdbeleid. Ook is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor het organiseren van de doorlopende ontwikkelingslijn voor kinderen met een risico op een onderwijsachterstand. Daar komt binnenkort de lokale verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg bij. En uiteindelijk moet de gemeente zich ervoor inspannen dat alle kinderen een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt verwerven.

Naast deze zorg voor de ontwikkeling van kinderen zijn gemeenten verantwoordelijk voor het creëren van leefbare wijken en buurten met een gunstig vestigings- en woonklimaat voor gezinnen met kinderen.

Zonder (wettelijke) financiële sturingsinstrumenten voor de voorschoolse voorzieningen wordt de uitvoering van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor integraal jeugdbeleid sterk bemoeilijkt.

Het is dus van groot belang dat de verantwoordelijkheid van gemeenten bekrachtigd wordt door landelijk beleid en daarbij wettelijke sturingsinstrumenten voor gemeenten worden gecreëerd voor het ontwikkelen en in stand houden van ongedeelde basisvoorzieningen voor alle kinderen tot 12 jaar. Wij denken daarbij aan:

- Een gefaseerde wettelijke zorgverantwoordelijkheid van een basisaanbod voor alle kinderen van 2½ – 4 jaar en op de lange termijn een basisvoorziening voor alle kinderen van 0 – 12 jaar (vergelijkbaar met de verantwoordelijkheid voor voorschoolse educatie in de WPO).
- Een krachtig sturingsinstrument voor het committeren van de kinderopvang en het basisonderwijs aan de ontwikkeling van kindcentra.
- Het behoud van de verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting als onderdeel van het publieke vastgoed.

Inspanningen Kopgroep Wethouders voor Kindcentra

Wij wijzen u in deze brief graag op de inspanningen van de Kopgroep Wethouders van Kindcentra gestart begin 2011. Circa 25 enthousiaste wethouders spannen zich in voor de ontwikkeling van integrale kindcentra voor 0 – 12 jaar. De pijlen zijn gericht op de landelijke politiek en op de lokale ontwikkeling. Richting de landelijke politiek roept de Kopgroep de landelijke beleidsmakers op een landelijk beleidskader te maken waarin een toekomstvisie op opvang en onderwijs wordt vastgelegd. In de afgelopen twee jaar is veel expertise opgebouwd over het proces van regie en inhoudelijke en organisatorische invulling van integrale kindcentra. Het wordt volgens de wethouders tijd dat er een einde komt aan de lappendeken van regels, financiering en projecten. Teveel tijd en geld gaat nu verloren in het zoeken en realiseren van samenwerkingsoplossingen. De Kopgroep roept de bewindslieden daarom op een landelijk beleidskader met een duidelijke toekomstvisie te ontwikkelen. De gemeente moet hierin een wettelijk opdracht krijgen om voor alle 2-(of 2,5) en 3-jarigen te zorgen voor een plek in een voorschoolse voorziening voor 2 dagdelen per week en 4 dagdelen voor doelgroeppeuters.

Duidelijk is dat een kindcentrum maatwerk moet zijn, ingevuld afhankelijk van de lokale vragen en de beschikbare mogelijkheden in het aanbod.

Ook andere landelijke (belangen)organisaties hebben in de afgelopen periode stevig hun best gedaan voor het ontwikkelen van kindcentra. Inhoudelijk zijn de meeste partijen het met elkaar eens. Ook het belang van een stevige rol voor de gemeente lijkt door de meeste partijen te worden onderschreven. Mede onder verwijzing naar de brief die de G4 en G32 u stuurden constateren we dat er een breed draagvlak in het land is voor deze opvatting.

Advies VNG

Wij adviseren u bij de uitwerking van het Kabinetsvoornemen maatregelen te treffen voor de korte en voor de lange termijn:

1. a. Voor de korte termijn gemeenten een wettelijke zorgverantwoordelijkheid geven voor een gratis aanbod van 2 dagdelen opvang per week in een voorschoolse voorziening voor **alle** kinderen en 4 dagdelen voor doelgroeppeuters vanaf 2,5 – 4 jaar (te regelen in de Wet kinderopvang)

De kinderopvang wordt hiermee voor een deel vermaatschappelijkt.

- b. Hiervoor via het gemeentefonds middelen beschikbaar stellen vanuit het Rijksbudget voor de kinderopvangtoeslag, VVE en de reeds gestorte middelen voor de kwaliteitsverbetering van peuterspeelzalen.
2. Voor de lange termijn de mogelijkheden onderzoeken voor een herzien en éénvoudig stelsel voor opvang en onderwijs, waarbij het uitgangspunt is een integrale basisvoorziening voor alle kinderen van 0 – 12 jaar.

Met de voorgestelde maatregelen kunnen gemeenten regie nemen en sturing geven aan het realiseren van een pedagogische infrastructuur op maat, afgestemd op de vraag en behoeften van kinderen en hun ouders en op de lokale mogelijkheden. Hierbij krijgen gemeenten tevens een stevige positie om taken zoals het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn voor jonge kinderen, vroegsignalering van gedragsproblemen en de transformatie van de jeugdzorg zo optimaal mogelijk uit te voeren.

Wij zijn graag bereid met u te overleggen over de uitwerking van ons advies.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Mr. J.W. Weck
Waarnemend lid directieraad
Hoogachtend,